

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS
KORUPCIJOS PREVENCIJOS IR VIDAUS TYRIMŲ SKYRIUS**

Biudžetinė įstaiga, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius,
tel. (8 5) 271 8709, faks. (8 5) 271 8551, El. p. kpvts@vrm.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188601464

TVIRTINU
Vidaus reikalų ministrė

Rita Tamašunienė
2020 m. rugsėjo 23 d.

**VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS VEIKLOS SRIČIŲ
VERTINIMO APRAŠYMAS**

2020-09-23 Nr. 56VL-34
Vilnius

Vadovaudamasis Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 „Dėl korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos patvirtinimo“, 7 punktu ir Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 „Dėl Valstybės ir savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijų patvirtinimo“, Vidaus reikalų ministerijos (toliau – VRM) Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyrius (toliau – KPVT) 2020 metų III ketvirtį atliko korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą šiose VRM veiklos srityse: 1) asmenų priėmimo į VRM darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį, pareigas; 2) VRM dovanų, gautų pagal tarptautinį protokolą ar tradicijas, taip pat reprezentacijai skirtų dovanų perdavimo ir vertinimo.

Analizės ir vertinimo tikslas – nustatyti teisinio reglamentavimo trūkumus, sudarančius prielaidas korupcijai pasireikšti, teisės aktų įgyvendinimo problemas, susijusias su korupcija, išanalizuoti praktinį procedūrų vykdymą, įvertinti, ar veiklos sritis yra skaidri, ar laikomasi teisės aktų reikalavimų, ir nustatyti galimus korupcijos rizikos veiksnius, prireikus pasiūlyti prevencijos priemonės analizės ir vertinimo metu nustatytiems korupcijos rizikos veiksniams valdyti ar pašalinti.

Analizuojamas laikotarpis – 2019 m. sausio 1 d.–2019 m. gruodžio 31 d.

Analizuojamas objektas (veiklos sritis):

I. Asmenų priėmimas į VRM darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį, pareigas.

II. VRM dovanų, gautų pagal tarptautinį protokolą ar tradicijas, taip pat reprezentacijai skirtų dovanų perdavimas, vertinimas.

Pirminei informacijai apie veiklos sričių esamą situaciją gauti buvo parengti klausimynai ir pateikti VRM Administravimo departamentui (toliau – VRM AD). Analizės ir vertinimo metu taip pat buvo tiesiogiai bendraujama su analizuojamą veiklą vykdančiais VRM AD darbuotojais.

I. ASMENŲ PRIĖMIMAS Į VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS DARBUOTOJO, DIRBANČIO PAGAL DARBO SUTARTĮ, PAREIGAS**Esamos situacijos analizė ir korupcijos rizikos veiksnių nustatymas**

VRM personalą sudaro valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis, kurių pareigybių sąrašus tvirtina vidaus reikalų ministras. Šios analizės metu buvo vertinama, ar VRM personalo, konkrečiai darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį, formavimo tvarka yra skaidri, ar laikomasi teisės aktų reikalavimų.

Lietuvos Respublikos darbo kodeksas¹ (toliau – DK) laikytinas pagrindiniu teisės aktu, reglamentuojančiu darbuotojų darbo santykius, tarp jų ir darbuotojų parinkimą į atitinkamas pareigas. DK 41 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad darbuotojui parinkti į vadovaujančiųjų darbuotojų ir specialistų pareigas, taip pat tokias pareigas, kurias gali eiti asmenys, turintys tam tikrų gebėjimų arba kuriems keliami ypatingi intelekto, fiziniai, sveikatos ar kiti reikalavimai, gali būti rengiamas konkursas. To paties DK 41 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad pareigybių, dėl kurių turi būti rengiamas konkursas, sąrašą ir konkursų valstybės ir savivaldybių įmonėse, iš valstybės, savivaldybių ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetų bei iš kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų finansuojamose valstybės ir savivaldybių įstaigose ir viešosiose įstaigose, kurių savininkė yra valstybė ar savivaldybė, organizavimo ir vykdymo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė, išskyrus pareigybes, dėl kurių turi būti rengiamas konkursas ir kurių sąrašą ir (ar) konkursų organizavimo ir vykdymo tvarką nustato specialūs įstatymai.

Vadovaudamasi minėta nuostata, Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino pareigybių, dėl kurių rengiamas konkursas, sąrašą², kuriame aiškiai nustatė, į kokias konkrečias pareigas, siekiant parinkti darbuotoją, turi būti organizuojamas konkursas. Tai yra šios pareigos: 1) įmonės, įstaigos vadovo; 2) įmonės, įstaigos vadovo pavaduotojo; 3) įmonės, įstaigos struktūrinio padalinio vadovo;

¹ Lietuvos Respublikos darbo kodeksas.

Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f6d686707e7011e6b969d7ae07280e89/asr>.

² Pareigybių, dėl kurių rengiamas konkursas, sąrašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. 496 „Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso įgyvendinimo“ (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 28 d. nutarimo Nr. 1162 redakcija). Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/76731a705b4711e79198ffdb108a3753/asr>.

4) įmonės, įstaigos darbuotojų, kurių pareigybei būtinas ne žemesnis kaip aukštasis koleginius išsilavinimas su profesinio bakalauro kvalifikaciniu laipsniu ar jam prilygintu išsilavinimu (vykdantys finansų valdymą ir / ar tvarkantys buhalterinę apskaitą, organizuojantys ir / ar vykdantys viešuosius pirkimus, registruojantys daiktines teises į turtą, vertinantys vairavimo egzaminų rezultatus, nustatantys neįgalumo lygį, darbingumo lygį ir / ar specialiuosius poreikius, vykdantys ūkio subjektų veiklos priežiūrą, vykdantys turto priežiūrą ir / ar valdymą, atsakingi už leidimų (licencijų) išdavimą, personalo administratoriai, vidaus auditoriai, teisininkai); 5) kitos pareigos, jeigu jas nustato įmonės, įstaigos vadovas.

Atitinkamai Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministras 2018 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. 1V-462³ patvirtino Asmenų priėmimo į darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį VRM, pareigas priėmimo tvarkos aprašą, kuriame nustatyta asmenų priėmimo į darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį VRM, pareigas priėmimo tvarka, kai į pareigas yra priimama be konkurso: kur turi būti skelbiama informacija apie darbuotojų poreikį, kokią informaciją asmuo, pretenduojantis būti priimtas į darbuotojo pareigas, privalo pateikti, koku būdu atrenkamas pretendentas ir kt.

Remiantis anksčiau aptartu teisiniu reguliavimu ir atsižvelgus į VRM darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių sąrašą⁴, buvo atlikta VRM AD Teisės ir personalo skyriaus pateiktos informacijos (Lentelė Nr. 1) analizė. Jos metu nustatyta, kad analizuojamu laikotarpiu VRM asmenys į darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį, pareigas buvo priimti ne konkurso būdu, tai yra, juos priimant į nurodytas pareigas, nebuvo teisės aktais nustatyto imperatyvo rengti konkurso procedūros.

Lentelė Nr. 1

Eil. Nr.	Pareigybė	Padalinys	Priėmimo teisinis pagrindas
1.	Ministerijos patarėjas		DK 66 str. 1 d. 1 p. (neterminuotos darbo sutarties sudarymas)
2.	Administratorius referentas	Administravimo departamento Informacijos ir dokumentų valdymo skyrius	DK 66 str. 1 d. 1 p. (neterminuotos darbo sutarties sudarymas)
3.	Informacijos rinkimo specialistas	Strateginės komunikacijos skyrius	DK 66 str. 1 d. 1 p. (neterminuotos darbo sutarties sudarymas)
4.	Patarėjas	Strateginės komunikacijos skyrius	DK 66 str. 1 d. 1 p. (neterminuotos darbo sutarties sudarymas)
5.	Viešojo administravimo specialistas		DK 67 str. 1 d. ir 2 d. (terminuotos darbo sutarties sudarymas)
6.	Pareigūnų kūno rengybos ekspertas		DK 89 str. (projektinio darbo sutarties sudarymas)

³ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2018 m. birželio 27 d. įsakymas Nr. 1V-462 „Dėl asmenų priėmimo į darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijoje, pareigas tvarkos aprašo patvirtinimo“.

⁴ Vidaus reikalų ministerijos darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių sąrašas, patvirtintas vidaus reikalų ministro 2017 m. vasario 22 d. įsakymu Nr. 1V-139 „Dėl Vidaus reikalų ministerijos darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių sąrašo ir pareigybių aprašymų patvirtinimo“.

7.	Patarėjas	Administravimo departamento Organizacinis skyrius	DK 66 str. 1 d. 1 p. (neterminuotos darbo sutarties sudarymas)
8.	Patarėjas	Regioninės politikos grupė	DK 66 str. 1 d. 1 p. (neterminuotos darbo sutarties sudarymas)
9.	Pareigūnų kūno rengybos ekspertas		DK 89 str. (projektinio darbo sutarties sudarymas)
10.	Pareigūnų kūno rengybos ekspertas		DK 89 str. (projektinio darbo sutarties sudarymas)
11.	Programinės įrangos kūrėjas		DK 89 str. (projektinio darbo sutarties sudarymas)
12.	Vadybos ir organizavimo analitikas	Administravimo departamento Organizacinis skyrius	DK 66 str. 1 d. 1 p. (neterminuotos darbo sutarties sudarymas)
13.	Programinės įrangos kūrėjas		DK 89 str. (projektinio darbo sutarties sudarymas)
14.	Programinės įrangos kūrėjas		DK 89 str. (projektinio darbo sutarties sudarymas)
15.	Pareigūnų kūno rengybos ekspertas		DK 89 str. (projektinio darbo sutarties sudarymas)
16.	Pareigūnų kūno rengybos ekspertas		DK 89 str. (projektinio darbo sutarties sudarymas)
17.	Ryšių su žiniasklaida specialistas	Strateginės komunikacijos skyrius	DK 66 str. 1 d. 1 p. (neterminuotos darbo sutarties sudarymas)
18.	Vadybos ir organizavimo analitikas	Administravimo departamento Informacijos ir dokumentų valdymo skyrius	DK 66 str. 1 d. 1 p. (neterminuotos darbo sutarties sudarymas)
19.	Ryšių su žiniasklaida specialistas	Strateginės komunikacijos skyrius	DK 66 str. 1 d. 1 p. (neterminuotos darbo sutarties sudarymas)
20.	Patarėjas	Strateginės komunikacijos skyrius	DK 66 str. 1 d. 1 p. (neterminuotos darbo sutarties sudarymas)

Svarbu pažymėti, kad 2017 metais, VRM KPVTs atliekant korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą, iš dalies buvo atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimas VRM personalo formavimo srityje ir pateikti šie pasiūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo: 1) VRM interneto puslapyje skelbti informaciją apie komplektuojamas darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybes, kurios nėra įtrauktos į Pareigybių, dėl kurių rengiamas konkursas, sąrašą; 2) parengti ir vidaus reikalų ministro įsakymu patvirtinti darbuotojų, pretenduojančių į pareigybes, kurios nėra įtrauktos į Pareigybių, dėl kurių rengiamas konkursas, sąrašą, atrankos taisykles. Įgyvendinant pastarąjį punktą, buvo parengtas ir vidaus reikalų ministro 2018 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. 1V-462 patvirtintas Asmenų priėmimo į darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijoje, pareigas tvarkos aprašas. Šiame apraše aiškiai nustatyta, kad „*informacija apie darbuotojų poreikį (pareigų*

pavadinimas, pareigybės aprašymas, kokius dokumentus būtina pateikti, informacija apie tai, kaip ir iki kada šie dokumentai turi būti pateikti, kontaktiniai duomenys, kuriais galima gauti išsamią informaciją apie priėmimą į pareigas, kita informacija) skelbiama VRM interneto svetainėje“.

Taigi, nepaisant imperatyvo skelbti konkursą į tam tikras pareigas nebuvimo, įstaigai išlieka pareiga informaciją apie darbuotojų, kurie į pareigas yra priimami be konkurso, poreikį skelbti įstaigos interneto svetainėje. Tačiau, išanalizavus VRM AD Teisės ir personalo skyriaus pateiktą informaciją, nustatyta, kad nė apie vieną iš 20 pareigybių (Lentelė Nr. 1), į kurias VRM vertinamuoju laikotarpiu buvo priimti darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartį, informacija VRM interneto svetainėje nebuvo skelbiama, nors tai numatyta Asmenų priėmimo į darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijoje, pareigas tvarkos apraše.

Be to, nustatyta, kad VRM interneto svetainėje viešai skelbiama ir prieinama visuomenei yra tik informacija apie konkursus į laisvas valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybes, kurios nurodytos Pareigybių, dėl kurių rengiamas konkursas, sąrašė. VRM AD Teisės ir personalo skyriaus atsakingas darbuotojas paaiškino, kad VRM taikoma praktika, kai asmenys dažnai patys kreipiasi į VRM, teiraudamiesi apie esančias laisvas darbo vietas. Taip pat, esant konkrečių darbuotojų poreikiui, informacija iš lūpų į lūpas būna paskleidžiama įstaigos viduje, taip (dalijantis šia informacija su potencialiais kandidatais) sudaromos sąlygos kandidatams sužinoti apie VRM laisvas pareigybes, į kurias ieškoma darbuotojų.

Įvertinus informaciją apie VRM taikomą praktiką, darytina prielaida, kad informaciją apie galimybę įsidarbinti VRM darbuotojais, dirbančiais pagal darbo sutartis, pareigybėse, kurios nėra įtrauktos į Pareigybių, dėl kurių rengiamas konkursas, sąrašą, galima gauti tik iš ribotos grupės asmenų. O asmenys, norintys sužinoti apie laisvas VRM pareigybes, šių pareigybių poreikį, kokie specialūs reikalavimai yra taikomi konkrečiai laisvai pareigybei ir pan., yra priversti kreiptis į VRM AD Teisės ir personalo skyrių, kad gautų reikalingą informaciją. Iš esmės tai reiškia, kad visuomenei nėra laisvai prieinama informacija apie VRM darbuotojų poreikį, todėl darytina prielaida, kad tam tikrais atvejais, norint įdarbinti sau palankų arba įvairiais ryšiais susaistytą darbuotoją, konkursas yra nerengiamas, o tokia situacija antikorpuciniu požiūriu vertintina kaip ydinga ir laikytina korupcijos rizikos veiksmu.

Kiekvieną kartą dėl asmenų, prieš skiriant juos į pareigybes, kurios yra įtrauktos į vidaus reikalų ministro 2016 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. 1V-274 (2020 m. vasario 4 d. įsakymo Nr. 1V-98 redakcija) patvirtintą pareigybių sąrašą, yra kreipiamasi į Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybą (toliau – STT). Tačiau, kaip nurodė VRM AD Teisės ir personalo skyriaus atsakingas darbuotojas, atsižvelgiant į tai, kad pareigybės, į kurias vertinamuoju laikotarpiu buvo priimti darbuotojai, nepateko į sąrašą pareigybių, prieš skiriant į kurias pateikiamas rašytinis prašymas STT

(vertinamuoju laikotarpiu galiojanti 2016 m. lapkričio 25 d. įsakymo Nr. 1V-848 redakcija), į STT kreiptis poreikio nebuvo.

Įvertinus tai, kas pirmiau išdėstyta, konstatuotina, kad nors darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, įdarbinimo VRM tvarka yra gerai reglamentuota, tačiau egzistuojanti viešumo stokos aplinkybė, kai informacija apie galimybę įsidarbinti VRM darbuotoju, dirbančiu pagal darbo sutartį, pareigybėse, kurios nėra įtrauktos į Pareigybių, dėl kurių rengiamas konkursas, sąrašą, viešai nėra skelbiama ir visuomenei neprieinama, didina nepotizmo, favoritizmo ir protekcionizmo pasireiškimo tikimybę, o tai vertintina kaip korupcijos rizikos veiksnys.

Siekiant mažinti antikorupciniu požiūriu ydingas apraiškas, kartu didinti viešojo sektoriaus darbuotojų priėmimo proceso skaidrumą bei objektyvumą ir užtikrinti tinkamą asmenų priėmimo į VRM darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį, pareigas proceso vykdymą, siūloma VRM AD nustatyti pareigą informaciją apie vidaus reikalų ministro 2018 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. 1V-462 nustatytos pareigos vykdymą – informacijos apie darbuotojų poreikio skelbimą VRM interneto svetainėje teikti KPVTs.

II. VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS DOVANŲ, GAUTŲ PAGAL TARPTAUTINĮ PROTOKOLĄ AR TRADICIJAS, TAIP PAT REPREZENTACIJAI SKIRTŲ DOVANŲ PERDAVIMAS IR VERTINIMAS

Esamos situacijos analizė ir korupcijos rizikos veiksnių nustatymas

Dovana – bet koks neatlygintinai perduodamas turtas ar turtinė teisė. Dovana apima viską, ką galima įvertinti pinigais, t. y. daiktus, paslaugas, įvairias pramogas, nuolaidas, dovanų čekius, svetingumą, paskolas⁵.

VRM valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartį, vykdydami jiems pavestas funkcijas, gauna darbo užmokestį ir jokio papildomo atlygio gauti neturi teisės.

Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo⁶ 3 straipsnio 1 dalies 9 punkte nurodyta, kad valstybės tarnautojas privalo elgtis nepriekaištingai, nepriimti dovanų, pinigų ar paslaugų, išskirtinių lengvatų ir nuolaidų iš asmens ar organizacijų, siekiančių daryti įtaką, kai jis eina pareigas.

Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo⁷ (toliau – VPIDĮ) 13 straipsnyje aiškiai nustatyta, kad deklaruojantis asmuo ar jam artimas asmuo negali priimti dovanų ar paslaugų, jeigu tai susiję su deklaruojančio asmens tarnybine padėtimi ir tarnybinėmis pareigomis.

⁵ Rekomendacinės gairės dėl dovanų ar paslaugų priėmimo apribojimų, patvirtintos Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2020 m. kovo 12 d. sprendimu „Dėl Rekomendacinių gairių dėl dovanų ar paslaugų priėmimo apribojimų patvirtinimo“. Prieiga internete: https://www.vtek.lt/images/Duomenys/VTEK_Rekomendacines_gaires_del_dovanu_ir_paslaugu_priemimo_apribojimu_20200312_fin.pdf.

⁶ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D3ED3792F52B/asr>.

⁷ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.41669/asr>.

Šis apribojimas netaikomas: 1) 150 eurų vertės neviršijančioms dovanoms, gautoms pagal tarptautinį protokolą; 2) 150 eurų vertės neviršijančioms dovanoms, gautoms pagal tradicijas, kurios įprastai yra susijusios su deklaruojančio asmens tarnybinėmis pareigomis; 3) 150 eurų vertės neviršijančioms reprezentacijai skirtoms dovanoms su valstybės, įstaigos ir kitokia simbolika; 4) paslaugoms, kuriomis yra naudojamasi tarnybiniais tikslais.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo metu, remiantis pirmiau nurodytu teisiniu reguliavimu, buvo analizuojamas teisinis reglamentavimas, nustatantis VRM dovanų, gautų pagal tarptautinį protokolą ar tradicijas, taip pat reprezentacijai skirtų dovanų perdavimą bei vertinimą, taip pat praktinis šių procedūrų atlikimas.

VRM dovanų, gautų pagal tarptautinį protokolą ar tradicijas, taip pat reprezentacijai skirtų dovanų perdavimas bei vertinimas reglamentuojamas Prekių, įsigytų iš Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos reprezentacinėms išlaidoms skirtų valstybės biudžeto lėšų, išdavimo, naudojimo, nurašymo į sąnaudas, lėšų šioms prekėms įsigyti apskaitos ir pagal tarptautinį protokolą ar tradicijas gaunamų dovanų ir reprezentacijai skirtų dovanų, kurių vertė viršija 150 eurų sumą, perdavimo, įvertinimo, apskaitos ir saugojimo tvarkos aprašo, patvirtinto vidaus reikalų ministro 2015 m. rugpjūčio 17 d. įsakymu Nr. 1V-637 (2020 m. sausio 15 d. įsakymo Nr. 1V-31 redakcija), 15–31 punktų nuostatose (toliau – Aprašas). Pažymėtina, kad analizuojamu laikotarpiu (2019 m. sausio 1 d.–2019 m. gruodžio 31 d.) galiojo VPIDĮ redakcija⁸ ir Aprašo redakcija⁹, kurioje buvo nustatyta ne didesnė nei 30 eurų dovanų, gautų pagal tarptautinį protokolą ar tradicijas, vertė.

Susipažinus su Aprašu ir įvertinus jo turinį, teigtina, kad jame yra nustatyti tik bendrieji reikalavimai VRM darbuotojams gautas dovanas perduodant Komisijai vertinimui bei bendrieji reikalavimai dovanų vertinimo Komisijai, tačiau nėra aiškių dovanų vertinimo procedūrų ir tvarkos.

Dėl VRM darbuotojų gaunamų dovanų taikomos praktikos

Iš Aprašo bendrųjų reikalavimų VRM darbuotojams matyti, kad VRM darbuotojams yra nustatyta aiški pareiga per konkretų terminą (5 darbo dienos) gautą dovaną, išskyrus reprezentacines dovanas su valstybės ar kitokia simbolika ir nedidelės vertės dovanas, kurių vertė, jas gavusiojo VRM darbuotojo nuomone, akivaizdžiai mažesnė nei 150 eurų, perdavimo aktu vertinti perduoti VRM kanclerio potvarkiu sudarytai komisijai (toliau – Komisija) (Aprašo 15, 17, 18, 19 punktai).

⁸ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.41669/ELIBylyQng>.

⁹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2017 m. rugpjūčio įsakymas Nr. 1V-580 „Dėl vidaus reikalų ministro 2015 m. rugpjūčio 17 d. įsakymas Nr. 1V-637 „Dėl Prekių, įsigytų iš Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos reprezentacinėms išlaidoms skirtų valstybės biudžeto lėšų, išdavimo, naudojimo, nurašymo į sąnaudas, lėšų šioms prekėms įsigyti apskaitos ir pagal tarptautinį protokolą ar tradicijas gaunamų dovanų ir reprezentacijai skirtų dovanų, kurių vertė viršija 30 eurų sumą, perdavimo, įvertinimo, apskaitos ir saugojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“.

Tačiau iš surinktos informacijos nustatyta¹⁰, kad paskutinis Komisijos posėdis įvyko 2018 m. vasario 21 d., daugiau nuo to laiko posėdžiai nebuvo organizuoti. O tai parodo, kad nuo 2018 metų vasario 21 d. iki šio vertinimo dienos, VRM darbuotojai dovanų vertinimui Komisijai nepateikė nei karto.

Pažymėtina, kad laikotarpiu nuo 2019 m. sausio 1 d. iki 2019 m. gruodžio 31 d. VRM darbuotojai vyko į 194 užsienio komandiruotes ir dalyvavo 16 susitikimų Lietuvoje su užsienio delegacijų atstovais. Tokių komandiruočių bei susitikimų metu, laikantis tarptautinio protokolo praktikos ir mandagumo taisyklių, neretai apsikeičiama įvairios vertės dovanomis. Todėl, siekiant nustatyti, kokias dovanas gavo 2019 metais užsienio komandiruotėse ar Lietuvoje vykusiuose susitikimuose dalyvavę VRM darbuotojai ir kodėl jos, laikantis teisės aktų reikalavimų, nebuvo pateiktos Komisijai vertinti, buvo atlikta atsitiktinės atrankos būdu atrinktų tokiose komandiruotėse dalyvavusių VRM darbuotojų apklausa¹¹.

VRM darbuotojai nurodė, kad jų vizitų užsienio šalyse darbo tikslai buvo vykdyti jiems pavestas konkrečios srities ekspertines užduotis (pvz., įgyvendinant Europos Sąjungos Dvynių programos finansuojamus projektus Serbijos Respublikoje, Armėnijos Respublikoje, Gruzijos Respublikoje, atliekant darbą Europos personalo atrankos tarnybos (EPSO), *Almaty* proceso ekspertų grupių susitikimuose ir kt.). Atsižvelgiant į tai, kad jų vizitai nebuvo sietini su diplomatinio darbo funkcijomis, kai įprastai dalyvauja aukščiausieji valstybės ar vyriausybės asmenys ir kai, laikantis diplomatinio protokolo taisyklių, keičiamasi svetingumo dovanomis jų vizitų metu, išskyrus porą atvejų, kai buvo įteikti nedidelės vertės daiktai, nesiekiantys 30 eurų (vyno butelis, uogienės indelis, mažos talpos termosas, skarelė) ir turintys informacinę paskirtį (tušinukas, bloknotas, ženkliukas ir pan.), dovanos nebuvo dovanojamos.

VRM Tarptautinio bendradarbiavimo grupės vadovė nurodė, kad nuo jos vadovavimo šiam padaliniui pradžios (nuo 2019 metų liepos mėnesio) protokolinių susitikimų Lietuvoje su užsienio delegacijos atstovais VRM delegacijos nariams buvo įteiktos tokios protokolinės dovanos kaip saldainių dėžutė, knygos, puodeliai ir kt.

Pokalbių su darbuotojais metu nustatyta, kad nors susitikimų metu įprastai dovanos nėra dovanojamos, darbuotojams dažnai kyla neaiškumų dėl su dovanų priėmimu susijusių situacijų, t. y. jie ne visada žino, kokiais atvejais galima priimti dovanas, kada gautas dovanas privaloma pateikti Komisijai ir pan.

Įvertinus darbuotojų pateiktą informaciją, darytina išvada, kad nors VRM darbuotojai užsienio komandiruočių bei susitikimų Lietuvoje metu dovanų įprastai negauna, išskyrus atvejus, kai jiems yra įteikiamos nedidelės vertės daiktai, nesiekiantys 150 eurų (pagal 2019 metų teisinį

¹⁰ VRM AD Organizacinio skyriaus atsakingo darbuotojo pateikta informacija; VRM dokumentų valdymo sistemos duomenys.

¹¹ Apklausa, atlikta pokalbio būdu.

reglamentavimą – 30 eurų) ir turintys informacinę paskirtį, bei protokolines dovanos, kurių perduoti Komisijai vertinti nereikia, pagal esamą teisinį reguliavimą neretai darbuotojams sunku susiorientuoti galimose su dovanų priėmimu susijusiose situacijose, nes teisės aktuose nenumatyta rizikų vertinimo kriterijų dėl Komisijai neperduodamų ir nevertinamų dovanų. Toks neaiškus teisinis reguliavimas neišvengiamai gali sudaryti sąlygas korupcijai pasireikšti, pasielgti nesąžiningai, neteisingai ir neskaidriai.

Atsižvelgiant tai, kas išdėstyta, ir siekiant teisinio reglamentavimo aiškumo bei tinkamo VRM gaunamų dovanų kontrolės mechanizmo užtikrinimo, siūloma:

- tikslinti Aprašo nuostatas, detalizuojant dovanų priimtino vertinimo kriterijus, t. y. į kokius klausimus VRM darbuotojas kiekvienu atveju, prieš gaudamas dovaną, turėtų sau atsakyti objektyviai, sąžiningai ir savikritiškai, atkreipti dėmesį ir įvertinti rizikas;
- papildyti Tarnybinių komandiruočių ataskaitos formą¹² nauja grafa „Komandiruotės metu gautos dovanos bei subjektyvi jų vertė“, kurioje iš komandiruotės grįžęs VRM darbuotojas privalėtų nurodyti komandiruotės metu gautas dovanas.

Dėl Komisijos veiklos skaidrumo

Iš Aprašo bendrųjų reikalavimų Komisijai matyti, kad Komisija jai perduotas dovanas turi vertinti, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymu ir Turto ir verslo vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2012 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 1K-159 „Dėl Turto ir verslo vertinimo metodikos patvirtinimo“ (Aprašo 18 punktus.). Komisijai nustačius, kad perduotos dovanos vertė yra lygi ar mažesnė nei 150 eurų, dovana dovanos gražinimo aktu gražinama VRM darbuotojui, kuris tą dovaną gavo (Aprašo 22 punktus), o nustačius, kad dovanos vertė yra didesnė nei 150 eurų, Komisija priima sprendimą dėl dovanos saugojimo vietos arba jos perdavimo konkrečiam VRM darbuotojui naudoti pagal paskirtį, tai nurodo dovanos vertinimo akte ir dovaną įrašo į VRM dovanų apskaitos registrą (Aprašo 23 punktus).

Taigi Apraše, kaip nurodyta anksčiau, yra nustatyti tik bendrieji reikalavimai Komisijai, tačiau nei pačiame Apraše, nei jokiame kitame teisės akte nuostatų, kurios detalizuotų Komisijos darbą, t. y.: 1) kiek narių turi dalyvauti posėdyje, kad posėdis būtų laikomas teisėtu, 2) Komisijos narių balsavimo procedūra; 3) nusišalinimo klausimas; 4) posėdžių fiksavimo būdai; 5) priimamų sprendimų / dovanų registrų viešinimas, nėra nustatytos.

Būtina pažymėti, kad viešumas yra efektyviausia galimų interesų konfliktų bei korupcijos prevencijos priemonė, todėl priimtų sprendimų / dovanų registrų pavišinimas interneto svetainėje būtų ne kas kita, kaip Komisijos, o kartu ir asmenų, kurių atžvilgiu sprendimas yra priimamas, veiklos

¹² Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos darbo reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2015 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. 1V-558 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos darbo reglamento patvirtinimo“, 2 priedas. Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=8301c650651d11eabec4a336e7e6fdab>.

viešumo principo praktinė išraiška, suteikianti visuomenei galimybę susipažinti su priimamais sprendimais ir juos įvertinti.

Atsižvelgiant į tai, teigtina, kad tokie teisinio reglamentavimo trūkumai, kai nėra aptariamais tokie svarbūs teisinio reguliavimo klausimai kaip vykdomų pareigų teisinis apibrėžtumas bei priimamų sprendimų viešumas, sudaro prielaidas korupcijai pasireikšti – veikti nesąžiningai ir neskaidriai.

Kitas svarbus aspektas, į kurį taip pat atkreiptinas dėmesys, tai Komisijos, sudarytos Vidaus reikalų ministerijos kanclerio 2016 m. kovo 9 d. potvarkiu Nr. 1PV-9 „Dėl komisijos sudarymo“, sudėtis. Nustatyta, kad šiandien keturių iš penkių Komisijos narių einamos pareigos neatitinka 2016 m. kovo 9 d. potvarkiu Nr. 1PV-9 nurodytų pareigų. Atsižvelgiant į tai, būtina tikslinti / atnaujinti komisijos sudėtį.

Siekiat užtikrinti Komisijos veiklos skaidrumą, siūloma:

- aiškiai reglamentuoti Komisijos darbo organizavimo tvarką, nustatant: 1) Komisijos narių, privalančių dalyvauti posėdyje, skaičių; 2) Komisijos narių balsavimo procedūrą; 3) Komisijos narių nusišalinimo procedūrą; 4) posėdžių fiksavimo būdus; 5) priimamų sprendimų / dovanų registru (nuasmenintos informacijos) viešinimą VRM interneto puslapyje;

- atnaujinti Vidaus reikalų ministerijos kanclerio 2016 m. kovo 9 d. potvarkiu Nr. 1PV-9 „Dėl komisijos sudarymo“ sudarytos komisijos sudėtį.

III. VERTINIMO METU NUSTATYTI KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI

Įvertinus visą surinktą informaciją, nustatyti šie rizikos veiksniai:

1. Informacija apie galimybę įsidarbinti VRM darbuotoju, dirbančiu pagal darbo sutartį, pareigybėse, kurios nėra įtrauktos į Pareigybių, dėl kurių rengiamas konkursas, sąrašą, viešai nėra skelbiama ir visuomenei neprieinama.

2. Nereglamentuoti dovanų priimtino vertinimo kriterijai, kuriais vadovaujantis VRM darbuotojas kiekvienu atveju prieš gaudamas dovaną turėtų objektyviai, sąžiningai ir savikritiškai įvertinti galimas rizikas.

3. Nereglamentuota Komisijos darbo organizavimo tvarka. Nenustatyta: 1) Komisijos narių, privalančių dalyvauti posėdyje, skaičius; 2) Komisijos narių balsavimo procedūra; 3) Komisijos narių nusišalinimo procedūra; 4) posėdžių fiksavimo būdai; 5) priimamų sprendimų / dovanų registru (nuasmenintos informacijos) viešinimas. Komisijos narių einamos pareigos neatitinka Vidaus reikalų ministerijos kanclerio 2016 m. kovo 9 d. potvarkiu Nr. 1PV-9 „Dėl komisijos sudarymo“ nurodytų pareigų.

IV. PASIŪLYMAI DĖL KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIŲ NEIGIAMOS ĮTAKOS PANAIKINIMO AR SUMAŽINIMO

Nr.	Priemonės	Įvykdymo laikas	Laukiami rezultatai	Vertinimo kriterijai
1.	Informaciją apie vidaus reikalų ministro 2018 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. 1V-462 nustatytos pareigos vykdymą – informacijos apie darbuotojų poreikio skelbimą VRM interneto svetainėje, teikti KPVTS.	Kiekvienų metų liepos 5 d. ir sausio 5 d.	Užtikrinta teisės akto vykdymo kontrolė ir tinkamai įgyvendinti vidaus reikalų ministro 2018 m. birželio 27 d. įsakymo Nr. 1V-462 reikalavimai.	Informacija apie galimybę įsidarbinti VRM darbuotoju, dirbančiu pagal darbo sutartį, pareigybėse, kurios nėra ištrauktos į Pareigybių, dėl kurių rengiamas konkursas, sąrašą, viešai skelbiama ir prieinama visuomenei.
2.	Nustatyti dovanų priimtinumą vertinimo kriterijus, kuriais vadovaujantis VRM darbuotojas kiekvienu atveju, prieš gaudamas dovaną, turėtų objektyviai, sąžiningai ir savikritiškai įvertinti galimas rizikas.	2021 m. balandžio 1 d.	Bus užtikrintas aiškus VRM vykdomos dovanų politikos teisinis reglamentavimas – nuo bendrųjų nuostatų, susijusių su VRM darbuotojo dovanos gavimu, iki dovanų priimtinumą vertinimo kriterijų, kuriais vadovaudamasis VRM darbuotojas kiekvienu atveju, prieš gaudamas dovaną, turėtų objektyviai, sąžiningai ir savikritiškai įvertinti galimas rizikas, nustatymo.	Parengtas išsamus VRM dovanų, gautų pagal tarptautinį protokolą ar tradicijas, taip pat reprezentacijai skirtų dovanų perdavimo, vertinimo, registravimo, saugojimo tvarkos aprašas.
3.	Papildyti VRM darbo reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2015 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. 1V-558 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos darbo reglamento patvirtinimo“, 2 priedą „Tarnybinės komandiruotės užsienyje ataskaitos forma“ nauja grafa	2021 m. balandžio 1 d.	VRM darbuotojui bus nustatytas aiškus priminimas komandiruotės metu gautas dovanas išviešinti, įvertinti ir prireikus pateikti gautas dovanas dovanų vertinimo Komisijai.	Pakeistas VRM darbo reglamentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2015 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. 1V-558 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos darbo reglamento patvirtinimo“.

	„Komandiruotės metu gautos dovanos bei subjektyvi jų vertė“.			
4.	<p>Aiškiai reglamentuoti dovanų vertinimo Komisijos darbo organizavimo tvarką, parengiant Komisijos darbo reglamentą ir jame numatant pareigą viešinti nuasmenintą dovanų registrų informaciją.</p> <p>Taip pat atnaujinti Vidaus reikalų ministerijos kanclerio 2016 m. kovo 9 d. potvarkiu Nr. 1PV-9 „Dėl komisijos sudarymo“ sudarytos komisijos sudėtį.</p>	2021 m. gruodžio 31 d.	Užtikrintas Komisijos vykdomų pareigų teisinis apibrėžtumas, priimamų sprendimų skaidrumas.	<p>Parengtas dovanų vertinimo Komisijos darbo reglamentas, atnaujinta Vidaus reikalų ministerijos kanclerio 2016 m. kovo 9 d. potvarkiu Nr. 1PV-9 „Dėl komisijos sudarymo“ sudaryta komisijos sudėtis.</p>

Vidaus reikalų ministerijos

Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyrius patarėja

Jurgita Zacharienė